

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jacobi Sadoleti Card. Et Episcopi Carpentoractensis Viri
Disertissimi, Opera quæ exstant omnia**

Sadoleto, Jacopo

[Francofurti], 1607

III. Iac. Sadoletvs Episc. Carpent. Paulo III. Pontifici Max. S.P.D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69244)

cognitis, veteribus amicis nostris conuentis, & confirmatis, ad me protinus reueri: quod eius pietate, & obsequantia, & Eminentissimi officii ad mea subsidium senectutis vehementer indigeat. Quae hoc mihi infestior impendere senectus videtur, quod in diorum assiduitas, a quibus auelli non possum, quotidie aliquam magis de mea aetatis succo, & viribus corporis detrahit. Itaque illum abesse a me non facile esse passurus, nisi si qua occasio incidere huiusmodi, ut actione aliqua preclara ac laudabili, ipsa quoque dignitatis, illius mens operaque occuparetur. In qua (quod considerem eum egregie facturum) explicare ipse ingenium suum, declarare industriam, nauare suam virtutem & Christianam Regem & sanctitati tuae posset. Sed haec quae mea potestatis non sunt, ad Dei consilium nobis sunt reicienda. Illud quod mihi beneficii fuit propositum, rursus deprecor sanctitatem tuam, ut tuum animum meum erga se, summamque obsequantiam agnoscat, & huic iuueni de sua humanitate impartire aliquid velit, nosque ambos habere in numero eorum qui sanctitatis tuae salutem, amplitudinem, laudi omni animi studio sunt dediti. Deus sanctitatem tuam custodiat, eiusque rectissima consilia ipsi & Christianae Reipublicae fortunet. VI. Idus Septemb. M. D. XXXV. Carpentoracii.

III.

IAC. SADO LETVS EPISC. CARPENT.

Paulo III. Pontifici Max. S. P. D.

Cum Pauli reditu ad nos, magna per se leticia me affectu, tum vero multo uberius gaudium meum factum est, humanitate earum literarum, quas sanctitas tua rescribere mihi dignata est. In illis enim non solum beneficii Principis erga fideles suum studium, sed optimi parentis indulgentia quaedam plane mihi esse expressa videtur. Itaque ego quemadmodum gratias sanctitati tuae agam, non reperio. Nec enim ad magnitudinem illius beneficiorum par a me ingenij vis, aut verborum copia adferri vlla potest. Neque vero ipsa rescriptis mihi solum liberaliter: sed liberalius etiam mecum egit, nullasque meas precas irritas accidere auribus suis passa est. In Paulo autem ipso, quod maxime cupiebam, id mihi in omnem partem cumulate praestitit, & ut illum ex meo testimonio benignitate sua liberaret complecteretur, & illius mox ingenio probitateque perspecta, assensu suo grauissimo comprobaret in eo fidem testimonij mei. Ita si mihi liberalitas optimi principis quaesita est, nihil fieri potuit beneficentius erga me, quam a sanctitate tua factum est, si iudicium atque honor, nihil ego expectare potui.

honoratus. Atque hæc Pater sancte indicia tam perspicua volun-
tatis erga me tuæ, si mihi ita tributa essent, ut aliqua ex par-
te merito meo viderentur data: haberem aliquid fortasse, in quo
mihi ipse iure gratularer. Sed cum nihil sit in me huiusmodi, per
quod sanctitas tua ad tantum benignitatis adducta esse videa-
tur, quantum esse onus illius gratiæ debet, quam ego sustineo:
& quam conceptam & inclusam intus in animo gerens, nullis
eum verbis neque factis apte queo expromere? Sed quoniam &
summo Principi decorum est, superare operibus suis hominum
perdicationem, & nobis infimis hominibus non inhonestum,
illius amplitudini maiestatiq; concedere: ago quidem gratias
sanctitati tuæ quantas possum maximas, agamq; semper: nec
quia eas studeam referre (quantum in me quidem erit futurum) vl-
la me inquam rei difficultas deterrebit. Sed si illæ minores & le-
viores fuerint, quam aut merita tua, aut gratissima mea voluntas
possint, queso obtestorq;, ut id non natura meæ, sed magnitu-
dine tuæ, & beneficiorum tuorum attribuat. Cetera quæ Pau-
lus necum tuæ sanctitatis verbis egit, accuratèq; collocutus est
etiam ex quoq; ab eodem fonte benignitatis profecta sunt, in iu-
stam tamen mihi grauem curam respondendi, ne aut vendere o-
peram meam iis, quibus debita iam dudum atq; obligata est: aut
occultam aliquam in me ambitionem dissimulare velle videar.
Sed opinor agam quod ingenio & libero animo maximè dignū
est: nec sine omni furo pure respondebo. Ego pater sancte nul-
lum grauius in commodum sentire possum, quam ex his locis a-
uelli, in quibus sum & sanctissimo voto & perpetuo firmoq; animi
iudicio non locatus solū, verū etiā affixus. Sed tamen ubi res
& tempora postulant, gerenturq; ea & administrantur, quæ ad
commodum Christiani nominis concordia cōsensionemq; spectā-
tia, magis ex bonitate & prudentia sanctitatis tuæ, quam ex con-
ditione temporum possunt expectari: non deero officio, nec di-
gnum meæ nullamq; operam, nullum diligentia, obseruantia
& pietatis studium, neq; à Christiana Repub. neq; à sanctitate
tua frustra desiderari ex me sinam. Extra hanc occasionem, cui
res ipsa valde utilis esse, non video. Sed tamen si quid præterea
fuerit ad sanctissima consilia de repub. Christiana pertinens, in
quo mea opera & præsentia sanctitati tuæ necessaria esse videa-
tur (quæ quomodo esse possit suspicari equidem non pos-
sum, rogam que grauissimo iudicio tuo permitto) sed si quid fue-
rit, ita ipsa de me merita est, ut & ad vocantem accedere, & im-
peranti parere prompto animo sim paratus. Confido enim e-
am pro sua æquitate & sapientia, sine magna, & maximè necessa-
ria causa, me ex his locis non euocaturam. Vnum illud semper ex-
cepto mihi, & referuo, ut nullam in partem commutato meæ for-

tuna statu, eis confectis rebus quae mihi mandata fuerint, ad
ditus mihi liber ad ecclesiam meam, exoptataque studia, et
eam animi tranquillitatem pateat, quam ego omnibus episcopi
atque honoribus longissime antepono. His de rebus ipsis, tam
ad amplissimum virum Gasparem Contarenum Cardinalem
sanctitati tuae omnem animi mei sensum copiosius exponere vo
leat, agatque omnia feliciter sanctitas tua: quam omnipotens
Deus tua semper cura custodiaque tueatur. III. Id. Martii
M.D. XXXVI. Carpentoracti.

IV.

IACOB. SADOLET. EPISC. CARPENT.

Alexand. Farneso S. R. E. Cardin. S. P. D.

QVO tempore primum de tuo honore amplissimaque digni
tate nuntius ex vrbe ad nos huc peruenit, etsi statim cogi
tans existimare ceppi, te, quamquam aetate adhuc esses adulescens
indole tamen virtutis, & commendatione ingenij dignum habi
tum esse, cui tantus honos inre committeretur: tamen quomodo
festinare dare ad te literas, tuarumque & praesentis, & speratae
pluritudini gratulari, illa res effecit: quod neque naturae meae, ut
instituti vnquam fuit, ita accurrere ad laudem & ad gratulatio
nem, ut fortunam magis, quam iudicium securus videret. Inop
erit te probe noueram, quo ex genere ortus, & in qua familia
ducatus esses, splendoremque & nobilitatem maiorum tuorum
in tuis iam nunc moribus & in tua indole ac natura lucere int
ligebam: tum saepe videram quo studio, quantaque cura
ac diligentia optimus & maximus nunc Pontifex, tunc etiam
semper hoc principatu dignissimus, erga omnes suos optimos
studijs & moribus imbuendos vti solitus esset: ut te illius lanque
ne creatum, praecipitumque eruditum, in eum virum quem opta
remus, euasurum possemus iam confidere: tamen ne sic quidem
properandum mihi duxi: sed expectare volui, quoad certum al
quid de te ipso ad nos perferretur. Postquam vero plurimum
litteris ac nuntijs, vnaque & constanti voce omnium, de tuo inge
nio, tuaque modestia, deque optimis & liberalissimis moribus
laque imprimis admirabili comitate verè nobilitatis sortia, que
tu probos & doctos praecipue complecteris, fama ingens in
buat: egoque tuam attentionem tuas quasdam legi literas diligenter
prae, quibus cura & sollicitudo animi tui indicabatur: ut in eccle
sia, quae ad Deum, & ad cultum religionis pertinent, ritibus
integre administrarentur omnia, quam ego virtutem omnium
maximam esse iudico: tunc demum existimaui maturum esse
habere aliquid ad te, & tibi de tuis amplissimis ornamentis grat